

Linkse samenwerking

De laatste tijd is er weer meer gesproken over vormen van linkse samenwerking. Mede naar aanleiding van de opvolging van Femke Halsema door Jolanda Sap zijn er in het onderzoek van Peil.nl vragen gesteld over diverse vormen van linkse samenwerking. De beantwoording van de vragen is zowel uitgesplitst naar het stemgedrag bij de verkiezingen van 9 juni 2010 als die van de vraag of men ooit gestemd heeft op PvdA, SP, D66 of Groen Links.

Allereerst is het interessant om vast te stellen hoeveel procent van de kiezers wel eens PvdA, SP, D66 en/of Groen Links heeft gestemd.

Op welke van deze partijen heeft u in het verleden wel eens gestemd?

verticaal gepercenteerd naar	Allen	Ooit Gestemd				Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PvdA	SP	GrLnks	D66	PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks
PvdA	40%	100%	63%	62%	54%	29%	16%	13%	43%	100%	49%	40%
SP	22%	40%	100%	47%	27%	18%	7%	5%	23%	34%	100%	33%
Groen Links	20%	33%	39%	100%	31%	6%	5%	3%	31%	34%	25%	100%
D66	29%	40%	32%	42%	100%	13%	27%	18%	100%	36%	20%	32%
PvdA of SP of Groen Links of D66	67%	100%	100%	100%	100%	37%	35%	26%	100%	100%	100%	100%

67% van de Nederlandse bevolking heeft dus wel eens een van deze vier partijen gestemd. Bij de PVV kiezers is dat 37% (met name PvdA en SP), VVD 35% (met name D66) en CDA 26%.

Van degenen die PvdA hebben gestemd bij de laatste verkiezingen heeft circa een derde wel eens SP, een derde wel eens D66 en een derde wel eens Groen Links gestemd. Van de D66-kiezers uit 2010 heeft 43% wel eens PvdA gestemd. Bij de SP-kiezers is dat percentage 49%.

Er zijn trouwens meer PVV-kiezers van 2010 die wel eens PvdA hebben gestemd (29%) dan er SP-kiezers zijn die wel eens D66 hebben gestemd (20%).

De vraag of men denkt in de toekomst wel eens op een van deze vier partijen te stemmen geeft het volgende beeld:

Op welke van deze partijen kunt u zich voorstellen dat u in de toekomst wel eens een keer op zult stemmen?

verticaal gepercenteerd naar	Allen	Ooit Gestemd				Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PvdA	SP	GrLnks	D66	PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks
PvdA	28%	58%	38%	49%	37%	4%	5%	11%	30%	91%	23%	37%
SP	26%	41%	71%	41%	26%	16%	8%	7%	14%	46%	91%	30%
Groen Links	28%	42%	40%	76%	41%	3%	6%	11%	60%	53%	29%	97%
D66	32%	40%	30%	49%	65%	6%	32%	22%	98%	46%	17%	54%
PvdA of SP of Groen Links of D66	54%	82%	88%	90%	82%	21%	37%	29%	100%	99%	99%	100%

Hieruit blijkt dat van alle kiezers 54% zich kan voorstellen nog wel eens een keer op PvdA, SP, Groen Links en/of D66 te stemmen. Van de kiezers die PVV hebben gestemd op 9 juni 2010 geeft 21% aan een van deze vier partijen te kunnen stemmen (met name SP), bij de VVD is dat 37% (voor het overgrote deel D66) en bij het CDA is dat 29% (met name D66).

Omdat het niet zo zal zijn dat alle kiezers die aangeven zich voor te kunnen stellen dat men in de toekomst wel eens een keer op een van deze vier partijen zal stemmen dat ook tegelijk zullen doen geeft deze tabel aan dat de kans dat PvdA, SP, Groen Links of D66 samen meer dan 50% van de stemmen zal halen (heel) klein is.

De partij die de meeste kans heeft om kiezers van VVD of CDA aan te trekken is D66.

Er worden diverse vormen van samenwerking geopperd. Die zijn aan de kiezers voorgelegd die ooit links hebben gestemd om te zien wat voor het effect dat zou kunnen hebben op hun stemvoorkeur. De tabel geeft aan het saldo van het groter en kleiner worden van de kans dat men op die partij of partijen gaat stemmen.

Er wordt gesproken over vormen van samenwerking tussen linkse partijen. Nu volgen een aantal mogelijke vormen van samenwerking tussen die partijen. Kunt u aangeven of u denkt dat daardoor de kans dat u op die partij of partijen gaat stemmen groter wordt, hetzelfde blijft of kleiner wordt.

Verschil tussen groter/kleiner worden van stem kans	Ooit Links gestemd	Ooit Gestemd				Ooit links gestemd: Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PvdA	SP	GrLnks	D66	PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks
PvdA en Groen Links sluiten een programma-akkoord	-7%	<u>12%</u>	-5%	<u>16%</u>	-12%	-52%	-38%	-26%	-26%	<u>37%</u>	-20%	<u>9%</u>
D66 en Groen Links sluiten een programma-akkoord	-3%	-5%	-14%	<u>19%</u>	<u>17%</u>	-43%	-17%	8%	<u>41%</u>	-3%	-35%	<u>34%</u>
PvdA en SP sluiten een programma-akkoord	-14%	<u>0%</u>	<u>16%</u>	-13%	-30%	-30%	-41%	-35%	-52%	<u>7%</u>	<u>33%</u>	-34%
PvdA, Groen Links en D66 sluiten een programma-akkoord	-2%	<u>16%</u>	-5%	<u>20%</u>	<u>5%</u>	-45%	-39%	-16%	<u>7%</u>	<u>38%</u>	-24%	<u>20%</u>
PvdA, Groen Links, D66 en SP sluiten een programma-akkoord	-3%	<u>18%</u>	<u>22%</u>	<u>15%</u>	-8%	-45%	-53%	-32%	-20%	<u>34%</u>	<u>25%</u>	<u>8%</u>

Uit deze tabel blijkt dat de verschillende voorgelegde combinaties van programma-akkoorden bij de kiezers van de partijen zelf tot een grotere kans op stemmen leidt op de deelnemende partijen. Alleen de combinatie waar D66 en SP in zitten blijkt bij de D66 kiezers de kans op stemmen op D66 te doen afnemen.

Tegelijkertijd blijkt dat bij degenen die ooit links hebben gestemd, maar niet op de partijen binnen die combinatie, de kans per saldo afneemt dat men dan op een van de partijen stemt in die combinatie.

Goed is te zien dat de partij die in principe de meeste kans heeft kiezers van VVD of CDA aan te trekken (D66) die kans ziet afnemen als het samenwerkt met Groen Links, PvdA of SP.

Er wordt gesproken over vormen van samenwerking tussen linkse partijen. Nu volgen een aantal mogelijke vormen van samenwerking tussen die partijen. Kunt u aangeven of u denkt dat daardoor de kans dat u op die partij of partijen gaat stemmen groter wordt, hetzelfde blijft of kleiner wordt.

Verschil tussen groter/kleiner worden van stem kans	Ooit Links gestemd	Ooit Gestemd				Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PvdA	SP	GrLnks	D66	PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks
PvdA en Groen Links fuseren	-18%	-3%	-17%	-5%	-22%	-50%	-44%	-27%	-35%	20%	-27%	-15%
Groen Links en D66 fuseren	-10%	-14%	-17%	10%	8%	-45%	-26%	9%	25%	-13%	-33%	26%
PvdA en SP fuseren	-21%	-8%	7%	-21%	-33%	-32%	-46%	-32%	-55%	3%	13%	-38%
PvdA, Groen Links en D66 fuseren	-20%	-7%	-21%	-4%	-17%	-59%	-54%	-26%	-23%	10%	-30%	-2%
PvdA, SP, Groen Links en D66 fuseren	-22%	-7%	0%	-8%	-26%	-60%	-61%	-42%	-44%	11%	2%	-13%

De reactie op een mogelijke fusie tussen de verschillende partijen, in een vijftal combinaties, is negatiever dan de reactie op de samenwerkingsmogelijkheden. Dat leidt in de meeste voorgelegde fusiemogelijkheden tot negatieve saldo's bij de kiezers op de betrokken partijen. Bij een voorgelegde fusie tussen PvdA en SP geven de SP kiezers aan dat dit per saldo de aantrekkelijkheid van de combinatie doet toenemen, maar bij de PvdA-kiezers is dat niet het geval. Alleen bij de mogelijke Groen Links en D66 – fusie zien we een positief saldo bij de kiezers van beide partijen. Maar bij de kiezers van de andere twee partijen (PvdA en SP) vergroot dat de kans op stemmen niet.

Deze cijfers wijzen uit dat samenwerking of fusie tussen twee of meer van deze vier partijen weinig of geen positief effect zal hebben op de electorale kracht van het hele linkse blok. Het zal hooguit leiden tot een herverdeling tussen de kiezers op links. Maar in de meeste van de voorgelegde combinaties lijkt dat dan eerder te leiden tot een verkleining van het totaal dan het som der delen dan tot een vergroting. De combinatie met de meeste electorale potentie is dan Groen Links en D66. Zoals de tabel op een eerdere pagina heeft laten zien geeft 32% van de kiezers aan zich te kunnen voorstellen wel eens D66 te stemmen en 28% Groen Links. 36% noemt dan Groen Links of D66. Bij de verkiezingen in 2010 heeft 13% een van deze twee partijen gestemd. Dat geeft aan dat het potentiële arsenaal aan kiezers voor beide partijen groot is. Maar men heeft nog niet de sleutel gevonden om die potentie voor een fors deel ook als kiezer naar binnen te halen. Het onderzoek wijst uit dat samenwerking of fusie dat ook niet op kort termijn zal opleveren.

Samenwerking tussen twee of meer partijen aan de linkerkant van het politieke spectrum of zelfs fusie zal dus hooguit leiden tot een herverdeling van de kiezers, maar niet tot het groter worden van het totaal aantal kiezers aan die kant van het politieke spectrum.

De trend van fragmentatie van het electorale landschap in Nederland (nog nooit was de grootste partij bij een verkiezing zo klein als in 2010), lijkt aan te sluiten bij ontwikkelingen binnen het electoraat. De opkomst van de PVV aan de rechterkant van het spectrum laat dat ook zien en die van lokale en regionale partijen. Samenwerking of fusie zal daar weinig aan veranderen. Het is zelfs niet uit te sluiten dat zich nog nieuwe partijen aandienen die bij landelijke of andere verkiezingen een (klein) deel van de taart zullen krijgen.